Lainvalmisteluosasto
Lainsäädäntöneuvos Ville Hinkkanen

OM 3/41/2014
9.11.2015

Eduskunnan lakivaliokunnalle

LUONNONSUOJELU- JA YMPÄRISTÖRIKOSSÄÄNNÖSTEN TARKISTAMINEN (HE 55/2015 vp)

Tausta

Luonnonsuojelurikoksesta ei ole nykyään säädetty törkeää tekomuotoa. Ympäristön turmelemista tai luonnonsuojelurikosta koskevissa rikoslain säännöksissä ei myöskään oteta erikseen huomioon huomattavan taloudellisen hyödyn tavoittelua tai erityistä suunnitelmallisuutta. Esityksen tavoitteena on tarkistaa luonnonsuojelu- ja ympäristörikoksia koskevia rangaistussäännöksiä siten, että rikosten luonne talousrikoksina ilmenisi itse rangaistussäännöksistä ja rikoksista säädetyt seuraamukset vastaisivat paremmin rikosten moitittavuutta.

Esityksen sisältö

Esityksessä ehdotetaan, että rikoslakiin lisättäisiin uusi törkeää luonnonsuojelurikosta koskeva rangaistussäännös. Luonnonsuojelurikos voitaisiin arvioida törkeäksi, jos se on kokonaisuutena arvostellen törkeä ja siinä aiheutetaan vakavaa vaaraa tai vahinkoa eliölajin, luonnonalueen tai muun luontoon kuuluvan kohteen säilymiselle, siinä tavoitellaan huomattavaa taloudellista hyötyä tai rikos tehdään erityisen suunnitelmallisesti. Rangaistusasteikko olisi vankeutta vähintään neljä kuukautta ja enintään neljä vuotta.

Törkeää ympäristön turmelemista koskevaan rangaistussäännökseen lisättäisiin kaksi ankaroittamisperustetta. Ympäristön turmeleminen voitaisiin arvioida törkeäksi, jos siinä tavoitellaan huomattavaa taloudellista hyötyä tai rikos tehdään erityisen suunnitelmallisesti. Muutoksen johdosta kumottaisiin ankaroittamisperuste, joka koskee rikoksen tekemistä viranomaisen määräyksestä tai kiellosta huolimatta.

Lisäksi esityksessä ehdotetaan ympäristön turmelemista ja tuottamuksellista ympäristön turmelemista koskevien tunnusmerkistöjen selventämistä muuttamatta niitä asiallisesti.

Käyntiosoite	Postiosoite	Puhelin	Faksi	Sähköpostiosoite
Kasarmikatu 25 HELSINKI	PL 25 00023 VALTIONEUVOSTO	02951 6001	09 1606 7730	oikeusministerio@om.fi

Rikosnimikkeet

Esityksen valmistelussa harkittiin myös, tulisiko ympäristön turmelemista koskeviin rikosnimikkeisiin lisätä vaarantamiselementti (esimerkiksi "ympäristön vaarantaminen") tai tulisiko nimikkeet muuttaa yleisemmiksi (esimerkiksi "ympäristörikos"). Esitystä valmistellut työryhmä ei esittänyt rikosnimikkeitä muutettavaksi. Työryhmän mietintöön liittyi kuitenkin kolme eriävää mielipidettä, joissa ehdotettiin että rikosnimikkeitä tulisi muuttaa. Myös lausuntopalautteen mielipiteet jakautuivat. Nimikettä koskevia perusteluita on lausuntopalautteen johdosta edelleen täydennetty (yksityiskohtaiset perustelut, jakso 5), mutta nimikkeitä ei esitetä muutettavaksi.

Viittausta vaarantamiseen ei rikoslaissa käytetä sellaisissa nimikkeissä, joihin liittyvä tunnusmerkistö sisältää vaarantamisen lisäksi myös vahingon aiheuttamisen nimikkeessä mainitulle oikeushyvälle. Nimikkeen muuttaminen ympäristön vaarantamiseksi olisi siten harhaanjohtavaa. Jos rikoksen nimike viittaisi yksinomaan vaarantamiseen, ei nimike vastaisi tilanteita, joissa rikoksella on aiheutettu vahinkoa. Ympäristön turmeleminen eroaa esimerkiksi liikenneturvallisuuden vaarantamisesta, koska liikenteessä aiheutuneet vahinkoseuraukset arvioidaan muiden rikostunnusmerkistöjen avulla. Nykyinen nimike (ympäristön turmeleminen) vastaa säännösten sisältöä ja kertoo, että kysymys on ennen kaikkea ympäristön pilaamisesta. Rikosnimikkeet ovat oikeuskäytännössä ja lainsäädännössä vakiintuneita, eikä niiden muuttaminen vaikuttaisi säännösten tulkintaan. Muuttamisella ei olisi myöskään rikoksia ennalta ehkäisevää vaikutusta.

Vaikutukset

Törkeää luonnonsuojelurikosta koskevan rangaistussäännöksen säätäminen korostaisi törkeimpien luonnonsuojelurikosten moitittavuutta, korottaisi niiden rangaistuksia ja parantaisi niiden tutkintamahdollisuuksia. Muutos aiheuttaisi viranomaisille jonkin verran lisätyötä, joka olisi hoidettavissa nykyisten voimavarojen puitteissa. Esityksellä ei arvioida olevan merkittäviä vaikutuksia julkiseen talouteen, kotitalouksien asemaan, yrityksiin tai kansantalouteen.

Voimaantulo

Lait on tarkoitettu tulemaan selkeänä ja havainnollisena ajankohtana, esimerkiksi 1 päivänä tammikuuta 2016.